ЛІТЕРАТУРА

1. Вакуленко Л.О. Сколіоз - проблема сучасної школи. Матеріали першого міжнародного конгресу з інтегративної антропології. -Тернопіль, 1995. -С. 89-90.
2. Вепський В., Тучак А. Корекція постави учнів молодшого і старшого шкільного віку. 36. наук, праць: Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. -Луцьк, 1999. -С.284-288.
3. Завацький В.І. Фізіологічна характеристика розвитку організму школярів, - Луцьк: Надстир'я, 1994.- 149 с.
4. Консервативне лікування сколіозу. - В.Я.Тищенко, В.А. Улященко і ін. -К.: УНІТІ - Атлант, 1994. - 187с.
5. Макарова Е. Особливості методики кінезотерапії дітей дошкільного віку з виявленням сколіозу і гіпермобільним синдромом // Теорія і методика фізичного виховання і спорту, 2000, №1,- С.95-99.
6. Москаленко Н. Формирование осанки детей младшего школьного возраста. Матеріали республіканської науково-методичної конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту учнівської та студентської молоді». -Дніпропетровськ, 1999. -с. 16-17.
7. Рихаль А.І. Фізична реабілітація в системі фізичного виховання школярів. /Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні. - Рівне, 2001. -С.251-253.
8. Штеренгерц А.Е., Белая Н.А. Массаж для взрослых и детей.-К.:Здоров'я, 1996.-380с.
9. Kotecka M. Skrzywienie kręgosłupa u dzieci.- Warszawa, 1976.-132c.
10. Kutzner-KozinsKa Maria. Korekcja wad postawy.- Warszawa, 1981.-247c.
11. Tylman Donat. Patomechanika bocznych skrzywień kręgosłupa. - Warszawa, 1972.-178C.

МІСЦЕ ПОЗАКЛАСНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В СТРУКТУРІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ ТА ЇЇ РОЛЬ У СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ

Хом'як О.А.

Міжнародний університет «Рівненський економіко-гуманітарний інститут» імені академіка Степана Дем 'янчука

Зміни в політичному, економічному та соціальному житті держави вимагають формування гармонійно розвиненої особистості, громадян, які здатні не тільки адаптуватися до нових умов розвитку суспільства, а й брати активну участь у розбудові країни.

Велика роль у виховній роботі школи належить позакласній роботі.

Позакласна робота - це різноманітні навчально-виховні заходи, які виходять за межі обов'язкових навчальних програм і проводяться школою у позанавчальний час [11].

На даному етапі розвитку українська національна школа, яка пов'язана з культурним будівництвом молодої держави, розвитком національних взаємовідносин як у самій державі, так і за її межами, ставить перед собою завдання виховання школярів у дусі миру, добра, гуманізму в процесі навчання позакласної та позашкільної роботи (праці М.І. Болдирєва, М.І.Гончарова, Є,Т. Костяшкіна, В.О.Сухомлинського, С.Я. Дем'янчука, Ю.В. Пелеха, О.В. Сухомлинської та інші).

Так, аналіз робіт присвячених позашкільному вихованню (Т.І.Сущенко, І.Д. Бех, О.М. Мироненко, С.Л. Рубінштейн) показав, що формування особистості набуває повного довершення лише тоді, коли воно нерозривно поєднане з педагогічним впливом сім'ї, школи і позашкільного середовища.

Позакласна робота формує і розвиває особистість дитини. Керувати виховним процесом - значить не лише розвивати й удосконалювати закладене в людині природою, коректувати намічені небажані соціальні відхилення в її поведінці та свідомості, але й розвивати у неї потребу в постійному саморозвитку, самореалізації фізичних і духовних сил, тому що кожна людина виховує себе насамперед сама, оскільки добуте особисто - добуте на все життя.

Проблему організації позакласної виховної роботи досліджували В.Т.Бабич, Г.А. Глухова, О.П. Кондратюк, В.Т. Кузь, Н.Г. Ничкало. Методичні питання даної проблеми розглядали вчені Т.Д. Дем'янюк, С.Я.Дем'янчук, В.С. Заслуженюк, Л.Г. Коваль, Е.І. Сававко та ін. Питання теорії і практики знайшли своє відображення в працях українських вчених А.М. Алексюка, В.О. Білоусової, А.Д. Бондаря, С.У.Гончаренка, С.Я. Дем'янчука, В.С. Заслуженюка, М.Д. Ярмаченка, та ін.

У педагогічній науці за останні роки значно посилилась увага до дослідження проблем позакласної виховної роботи. Найбільш вагомий внесок у розробку теоретичної бази внесли наукові праці Л.К. Балясної, І.А.Винниченка, Л.П. Вовка, О.В. Киричука, Б.С. Кобзаря, М.Б. Коваля, Е.Г.Костяшкіна, А.С. Макаренка, Н.Г. Ничкало, К.С. Сокольнікова, Ю.С.Столярова, В.О. Сухомлинського, О.В. Сухомлинської, Т.І.Сущенко, Н.Ф. Харінка, В.Л. Якубовського та інші.

Ряд вчених, які досліджували проблему організації позакласної виховної роботи з учнями початкових класів (Л.Р.Болотіна, Д.І. Латишина, Т.Н. Калечиц, З.А.Кепліна) [2; 5], у своїх працях визначили, що позакласна виховна робота спрямовується на виконання найважливіших освітньо-виховних завдань школи. До основних із них вони відносять:

1. Розумовий розвиток дітей, що включає формування пізнавальних інтересів молодших школярів, виховання почуття відповідальності та ін. При правильному поєднанні з навчальною, позакласна робота дозволяє доповнити виховні можливості навчання: задовольнити пізнавальні інтереси учнів, сформувати нові, розширити кругозір дітей.

2. В процесі позакласної роботи продовжується моральне виховання школярів, яке здійснюється в умовах сприятливого оточення, серед ровесників: створюються умови для накопичення у дітей досвіду моральних взаємовідносин, для виховання колективізму, дисциплінованості, відповідальності, чесності, для засвоєння правил культурної поведінки.

3. Позакласна робота дає можливість вчителю прищепити учням любов до праці, залучити їх до різноманітних практичних справ у школі та за місцем проживання, виховувати бережливе ставлення до суспільних цінностей, закріпити трудові навички отримані на уроках.

4. Позакласна робота створює додаткові умови для естетичного виховання. Естетичне виховання пов’язане з іншими сторонами виховання: розумовим, моральним, трудовим, фізичним.

5. Турбота про здоров’я дітей, виховання у них фізичної витривалості, інтересу до занять фізвиховання і спорту - важливий напрямок позакласної роботи в молодших класах. Таким чином, позакласна робота сприяє досягненню основної мети виховання - всебічному розвитку особистості. Всі завдання виховання учнів у позакласній роботі здійснюються в єдності, комплексно.

Заслуговують на увагу і визначені (Л.Р.Болотіною, Д.І. Латишиною, Т.Н. Калечиц, З.А.Кепліною) педагогічні принципи на основі яких будується і позакласна робота. Серед багатьох, виділених авторами, для розкриття проблем, вирішуваних нами, можна назвати такі:

- зв’язок виховання з життям учнів;
- виховання особистості в колективі;
- принцип врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей;
- принцип поєднання вимогливості та поваги до особистості дитини;
- принцип добровільності;
- принцип науковості та ін.

Проаналізована нами проблема позакласної роботи в початкових класах має місце і у праці А.Г.Глущенка.

У своєму посібнику автор розкриває завдання, принципи, форми і методи позакласної роботи в початкових класах, дає рекомендації з організації та планування позакласних занять [3].

Таким чином, позакласна робота сприяє досягненню основної мети виховання - всебічному розвитку особистості. Всі завдання виховання учнів у позашкільній роботі здійснюються в єдності, комплексно.

Під час організації позакласної виховної роботи зусилля педагогічного колективу і керівництва необхідно спрямувати на:

1. Різнобічність її змісту, і суспільну спрямованість. Необхідно, щоб вона охоплю-

вала моральне, естетичне, фізичне, трудове виховання.

2. Важливою частиною цієї роботи'є використання її масових форм, як для виховання школярів, так і для розумної організації їх вільного часу.

3. Педагогічному колективу варто піклуватися, щоб позакласна робота охоплювала якомога більше учнів.

4. Позакласна робота повинна сприяти розвитку суспільних інтересів, активності і самостійності учнів.

З урахуванням цих положень педагогічний колектив розробляє систему позакласної і позашкільної роботи, а керівництво школи надає методичну допомогу і здійснює контроль за проведенням і якістю цієї роботи.

Необхідно відмітити, що школа є першим організаційно-діючим середовищем, яке тривалий час впливає на дитину в період, коли вона проходить три найважливіші етапи розвитку: дитинство, підлітковий вік, юність. Школа акумулює усі впливи середовища вцілому.

Перетворення соціальної позиції дитини розглядається в органічному взаємозв'язку з перетвореннями соціального середовища. Соціальні функції школи полягають у тому, щоб забезпечувати залучення підростаючого покоління до цінностей, створених цивілізацією і збільшувати її багатства. Джерело соціальної активності, що формує потреби, знаходиться в суспільно-політичному і культурному середовищі життя, яке впливає на школу. Соціальна позиція містить у собі систему відносин, цілей і цінностей, установок і мотивів, формування соціально-активної позиції молодої людини.

Сама школа повільно і болісно змінює свою педагогічну парадигму. Стихійний пошук додає нових проблем. І тому однією із самих гострих проблем залишається виховання.

Сьогодні в школі значне поширення отримали різноманітні форми організації діяльності учнів. Позакласна робота, стала однією з найважливіших ланок зв'язку навчання з життям, і з новими змінами, які відбуваються в країні. Ця робота є складовою та невід'ємною частиною шкільного процесу тому, що допомагає школі успішно розв'язувати проблеми підвищення якості знань у вільний від навчання час, готує учнів до активної практичної діяльності і сприяє вихованню творчої особистості.

Найбільш доцільними і вдалими формами позакласної роботи ми вважаємо педагогічно керовані спостереження, досліди, практичну діяльність, систему творчих робіт учнів на заняттях гуртків, сюжетно-рольові та дидактичні ігри, екскурсії та туристські походи. Ці форми роботи забезпечують засвоєння школярами навичок творчості та самостійності, практичне осмислення знань з основних дисциплін, диференціацію інтересів.

Науковий підхід до організації позакласної роботи у школі вказує на те, що кожна особистість являє собою складну психофізіологічну сферу, тому треба добре знати і сам об'єкт виховання, і середовище, в якому він знаходиться. Ступінь розвитку особистості залежить від ступеня її різнобічної діяльності, бо тільки в процесі діяльності людина може виявити свою творчу індивідуальність, свої потенціальні можливості. Суть наукового підходу полягає в глибокому вивченні особистості школярів, їх запитів, потреб, розвитку їхніх індивідуальних здібностей і творчої самостійності, впровадження педагогічно обґрунтованих форм і методів навчально-виховної роботи в позаурочний час.

Зміст позакласної виховної роботи є також важливим джерелом інтересів, тому необхідно визначитись, якими принципами потрібно керуватися, визначаючи цей зміст. На нашу думку, таких принципів може бути чотири:

- уникнення дублювання шкільної програми, розширення як форм і методів, так і змісту позакласної виховної роботи;
- врахування вікових особливостей дітей, їхнього запального розвитку та набутих раніше знань;
- врахування кількості учнів охоплених позакласною роботою, що робить заходи різноманітнішими, задовольняє різні інтереси учнів і сприяє вибору ними майбут-

ньої спеціальності;

- краєзнавчий підхід при якому вивчення рідного села, міста, області сприяє вихованню в учнів патріотичних почуттів, забезпечує зв'язок навчання з життям.

Сьогодні існують великі протиріччя між значним потенціалом позакласної роботи у школі та її використанням у навчально-виховному процесі. Часто в школах вона не має системи і наступності, а цим пояснюється її епізодичність. Дослідження показують, що в ряді випадків вона проводиться формально, позакласні заходи не мають серйозної пізнавальної основи і не спрямовуються на всебічний розвиток школярів. Істотним недоліком цих заходів є споглядально-розважальний характер, із позакласної роботи усуваються такі ознаки, як науковість, педагогічна мобільність, пошуково-дослідницька робота.

На підставі вищенаведеного у цій статті доходимо висновку, що науково організована позакласна робота повинна передбачати тісний зв'язок середовищ виховання (школи, сім'ї, суспільства), узгодження їхніх дій, ефективність засобів впливу з тим, щоб діти постійно знаходились під безпосереднім педагогічним впливом, щоб навіть їх відпочинок сприяв інтелектуальному збагаченню особистості.

РЕЗЮМЕ

У статті висвітлені питання позакласної виховної роботи та її місце у загальній системі навчання і виховання молодших школярів.

РЕЗЮМЕ

В данной статье рассматриваются вопросы внеклассной воспитательной работы и её место в системе учения и воспитания младших школьников.

SUMMARY

The questions of upbringing work after lessons and its place in the common, system of junior pupils teaching are described in this article.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтований підхід у вихованні // Професійна освіта: педагогіка і психологія: Українсько-Польський щорічник / За ред. Т. Левовицького, І. Зязюна, І. Більш, Н.Ничкало. - Ченстохова-Київ, 2000. - С. 331-350.
2. Болотина Л.Р., Латышина Д.И. Методика внеклассной воспитательной работы в начальных классах:[Учебное пособие для лед. институтов] - М.: Просвещение, 1978. - С.128.
3. Глущенко А.Г. Внеклассная работа в начальных классах. - К: Рад. школа, 1982. - С.126
4. Дем'янчук С.Я., Колупаева Т.Е. Виховання молодших школярів в дусі миру. - Рівне.: Педінститут, 1990. -С. 107.
5. Калечиц Т.Н., Кеплина З.А. Внеклассная и внешкольная работа.: Учебно-методическое пособие для студентов-заочников пед. Институтов. - М.: Просвещение, 1972, - С.96.
6. Кобзар Б.С. Суспільне виховання підростаючого покоління. - К., 1967. - С.46.
7. Немировский В.Г. Социология личности. - Красноярск, 1989г.
8. Пелех Ю.В. Виховання старшокласників у позакласній роботі *И* Монографія. - Рівне. - Тетіс. - 1997. - 100с.
9. Сухомлинська О.В. Теоретичні засади перспектив діяльності позашкільних навчально-виховних закладів України // Матеріали Всеукраїнської практичної конференції. М. Київ, 20-24 вересня 1994 р.-К.: ІСДО, 1995.-С. 14-19.
10. Харчев А.Г. Социология воспитания. Проблемы воспитания личности. - М.: Политиздат, 1990г.
11. Ярмаченко М.Д. Розвиток виховання, формування особистості // Педагогіка. - К.: Вища школа, 1986. -С. 38-60.

ПОЗАШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ГРОМАДСЬКИМИ ТОВАРИСТВАМИ ВОЛИНІ (КІНЕЦЬ XIX - ПОЧ. XX СТ.).

Борейко О.М.,

аспірант

Житомирський педуніверситет

Політика царського уряду перешкоджала відкриттю навчальних закладів для дітей незаможних верств населення. Поза навчально-виховним процесом залишалася велика кількість дітей різного віку, які потребували розумового, естетичного, фізично-